

Verzoening

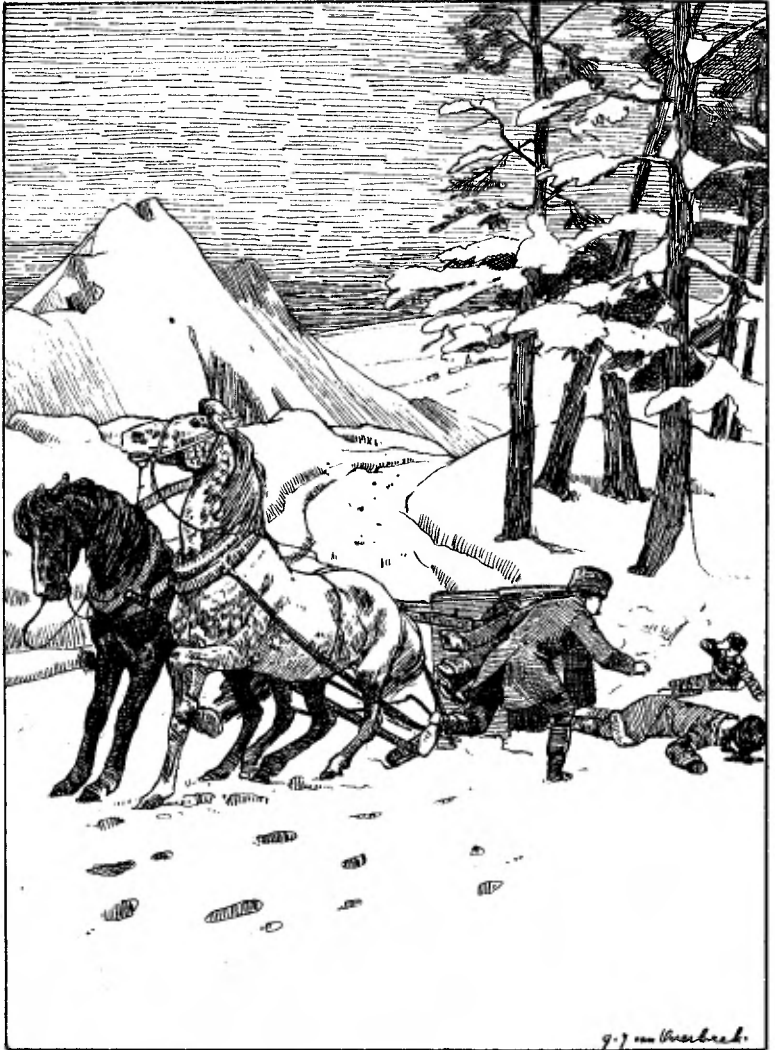
¶ Een Verhaal uit ¶
den Duitsch Russischen
oorlog - 1914-1918

door
P.H. Sparenburg jr.

J. M. Bredée's Boekhandel- en Uitg.-Mij. - Rotterdam

VERZOENING

Intusschen was onze koopman naar de beide reizigers gesnelde om hulp te bieden.

Blz. 22.

VERZOENING

EEN VERHAAL UIT DEN
DUITSCH-RUSSISCHEN OORLOG 1914—1918

DOOR

P. A. SPARENBURG JR.

J. M. BREDÉE'S BOEKH. EN UITGEVERS-M^o.

ROTTERDAM

DRUKKERIJ KOCH & KNUTTEL — GOUDA.

HOOFDSTUK I.

Het was op een avond in de maand December van het jaar 1917, toen een slede, bespannen met een drietal kleine, doch vlugge paarden, voortgleed over een hoogen bergkam van den Oeral, het welbekende gebergte in Rusland. Aan de eene zijde stond het dichte woud als een ondoordringbare muur, terwijl aan de andere zijde van den bergkam de spiegelgladde ijsvlakte blonk van de breede rivier de Vytsjegda, die in den vollen maneschijn een tooverachtigen aanblik bood, evenals de hemelhooge, blauwe bergtoppen van den Oeral, die zwiingend tegen den prachtigen sterrenhemel afstaken.

Diep in hun pelzen gedoken, de voeten stevig en warm in stroo verpakt, bewonderde het tweetal reizigers, dat zich in de slede bevond, in stilte het schoone natuurtafereel, dat zich aan hun oogen had ontrold.

„Zijn we nog ver van de plek af, Iwan?” vroeg een van hen den gebaarden koetsier, die met vaste hand zijn drietal dravers in bedwang hield.

„Nog een kwartier, mijnheer, dan zijn we er,” gaf Iwan ten antwoord en klapte vroolijk met de zweep, bij welk geluid de paarden zich tot meer spoed voelden aangespoord.

„Zooveel te beter,” hernam de eerste spreker, „ik verlang erg naar de samovar.”¹⁾

1) Russische thee-ketel.

„Ik ook, Alex,” zeide zijn metgezel, „t zal in de blokhuizen beter zijn dan hier in de felle kou.”

Plotseling lieten de paarden een vroolijk gehinnik hooren; hun geoeffende ooren hadden eenig geluid opgevangen, hetwelk hun bekend voorkwam. In de verte weerklonken eenige schellëtjes, die met regelmatige tusschenpoozen hun welluidend geklank deden hooren. Verwonderd keken onze beide reizigers op en zagen in de verte een stoet naderen, die er in den prachtigen avond uitzag als een vertooning uit een sprookje.

Uit het bosch, rechts van den bergkam, kwam een schare feestelijk gekleede boeren, voorafgegaan door een zestal geestelijken, de Russische „popen”, die plechtig voortschreden in hun met goud geborduurde ambtsgewaden. Achter hen liepen in dikke pelzen gekleede vrouwen, die eensklaps een welluidend gezang aanhieven. Weldra zetten de boeren mede in, terwijl ook de popen met hun zware basstemmen zeer spoedig het godsdienstig gezang begeleidden.

Verrast zagen de beide reizigers de schilderachtig uitgedoste menigte aan, die langzaam van uit het bosch over den weg voortschreed. De koetsier had eerbiedig zijn muts afgezet en mompelde wat voor zich heen, waaruit ons tweetal reizigers begreep, dat die schare beneden hen een bedevaart had ondernomen en nu huiswaarts keerde.

„t Is, alsof er geen oorlog is, Alex,” verbrak eindelijk een der reizigers het stilzwijgen. „Hoe vreedzaam klinkt dat gezang door de avondstille,” liet hij er fluisterend op volgen.

„t Is tooverachtig hier in ons Rusland, Boris,” gaf

daarop Alex ten antwoord, waarna beiden weer aandachtig toelusterden.

Langzaam gleed de slede nu den bergkam af, om binnenkort te komen op den weg, waarop de bedevaartgangers zich voortbewogen. Het duurde niet lang, of de vlugge paarden hadden den stoet ingehaald, waar-

achter Iwan zijn dravers nu langzaam deed voortloopen. Na eenige oogenblikken was het dorpje Knjalitsja bereikt, waar de stoet voor de kerk ontbonden werd, waarna de bedevaartgangers weldra ieder huns wegs gingen.

Behendig stuurde Iwan zijn paarden door de nauwe straatjes van het dorp en hield eenige oogenblikken later stil voor een woning in de nabijheid der rivier.

Verzoening.

Reeds vóórdat de koetsier uit de slede was gestapt, werd de deur geopend en een Russische boer trad vriendelijk buigend naar buiten, waarna hij tot den oudste van het tweetal reizigers zei: „Wees welkom, vadertje, wij verwachten U. Treedt binnen.”

De beide reizigers werden nu uit het stroo getild en van hun pelzen ontdaan, waarna zij met hun gastheer het blokhuis binnentraden, onderwijl Iwan, de koetsier, zijn paarden en zich zelf eveneens ging onder dak brengen.

HOOFDSTUK II.

Het huis, waarin de beide reizigers waren afgestapt, bestond, evenals de andere blokhuizen, verderop bij de rivier, uit twee kamers, wier wanden gevormd waren door dikke, verniste boomstammen, waartusschen mos was gestopt om ze geheel dicht te maken. Langs de wanden stonden vaste houten banken, die 's nachts tot slaappleaats dienden.

Op de tafel in de grootste kamer, die onze reizigers nu binnentraden, prijkte de blinkend gepoetste „samo-var”, die in geen enkel huisgezin in Rusland ontbreekt.

Behalve dat dit huis bewoond werd door den boer en diens vrouw, die beiden zich met de kleinste kamer behielpen, vertoefden hier nog sinds een drietal jaren een achttal Duitschers, die, na het uitbreken van den Duitsch-Russischen oorlog in Augustus 1914, door de Russische regeering waren aangehouden en hier werden vastgehouden of „geïnterneerd”.

De vreeslijke wereldoorlog, die een groot deel van Europa in vuur en vlam had gezet, had duizenden Duitschers, die voor zaken of voor plezier in Rusland vertoefden, onverwachts overvallen. Naar hun vaderland terugkeeren was hun belet en onmogelijk gemaakt en daarom had de Russische regeering hen over verschillende dorpen verdeeld, waar zij in boerenwoningen of blokhuizen langs de rivier werden onder dak gebracht en een eentonig bestaan leidden. Hoe lang zij hier

zouden vertoeven, was niet bekend, in ieder geval, zoo lang de oorlog duurde, was 'er geen denken aan, naar hun land en vaderstad te kunnen terugkeeren.

Zoo goed en zoo kwaad als het ging, moesten de Duitschers zich schikken in dien 'bestaanden toestand, waarbij nog kwam, dat er 'geen denken aan was brieven te verzenden naar hun familieleden in het vaderland, of van dezen eenig bericht te ontvangen.

Traag kropen de dagen voorbij. Hoewel zij van de menschen, bij wie ze inwoonden of waren „ingekwartierd”, weinig of geen last ondervonden, werden ze toch in den beginne zeer gewantrouwd door de Russische boeren, die zich van de Duitschers allerlei verkeerde voorstellingen hadden gemaakt. Met opzet hadden de Russische geestelijken de boerenbevolking maar wat wijs gemaakt, om te voorkomen dat ze deze beklagenswaardige bannelingen met tegemoetkomendheid behandelen zouden.

Schrikwekkend waren de verhalen, die de popen over deze menschen gedaan hadden. Ze waren niet minder dan halve duivels, hun geheele lichaam was met haar begroeid, waardoor ze een afschuwlijk voorkomen hadden, terwijl ze allen slechts één oog hadden, precies in het midden van hun voorhoofd!

Doch langzamerhand waren de boeren van inzicht veranderd, toen ze met de Duitschers nader hadden kennis gemaakt. In plaats van „harige duivels met één oog”, bleken de bannelingen doodgewone menschen te zijn, even behoorlijk gekleed als zij zelve, allen behoorlijk voorzien van twee oogen, terwijl zij in hun omgang met de boerenbevolking zich als bedaarde en

bedachtzame menschen kenmerkten, die berustten in hun lot, doch steeds met weemoed dachten aan hun „Heimath”, aan hun vaderland en hun dierbaren daarin, die van hen wreed gescheiden waren door een rampzaligen oorlog, die in de wereldgeschiedenis zijns gelijken niet had.

Doch dit alles kon de boerenbevolking van hun bijgeloovigheid niet afbrengen. Deze dwaasheid, voort-spruitende uit onkunde, door gemis aan beschaving, gekroond door een zuivere verkondiging van des Heeren Woord, is onder de Russische boerenbevolking spreekwoordelijk. Hun godsdienst, waarin zij worden voorgelicht door blinde leidlieden, evenaart zich aan dweperijen en slaat over tot vreesachtige bijgeloovigheid aan booze geesten, die nu en dan het dorp bezoeken, waartegen niet anders te doen was, dan door offers de geesten gunstig te stemmen. Had er een sterfgeval plaats, dat zeer onverwacht was geschied, het heette dan, dat de geesten vertoornd waren, terwijl de popen in bedekte termen te kennen gaven, dat de vreemdelingen daaraan mede schuldig waren.

Vooraf tegen een hunner, een graankoopman uit Berlijn, was hun vijandschap bijzonder groot. Toen op zekeren dag een drietal popen met de Duitschers een gesprek hadden gevoerd over den oorlog, en daarin gebeurtenissen hadden verteld in strijd met de waarheid, was onze koopman verontwaardigd opgesprongen en had toen de juiste toedracht van een en ander meegedeeld. En wat voor de geestelijken het ergste was, onze koopman had niet kunnen nalaten klaar en duidelijk aan te toonen, dat onze zaligheid alleen te zoeken

is bij Jezus Christus, Die Zijn leven gegeven heeft tot behoud der Zijnen, Die Zijn bloed vergoten heeft tot een volkomen verzoening van al onze zonden. Neen, Christus alleen kan ons zalig maken en niet eenig mensch of de Russische kerk, waarvan „Vadertje” de Czaar, het „Hoofd” is. En de boeren? Ze hadden toen allen eenparig partij gekozen voor hun popen. Die

hadden hen van jongsaf onderwezen in de leer der kerk. Die zouden het toch beter weten dan zoo'n bleeke graankoopman van over de grens, met wiens land „Vadertje” in oorlog was. Neen, „Vadertje” was gedwongen geweest den oorlog aan te binden; als „Hoofd der Kerk” zou hij zijn legerscharen dapper aanvoeren en de overwinning behalen; de Kerk had, door middel van de popen, de wapenen gezegend, en

door die overwinning zou de Kerk al haar schatten ten toon spreiden tot heil van het volk.

Doch onze koopman, die zich onverwachts voelde geroepen op te komen voor de eere zijns Gods, gevoelde zich sterk door Zijn Geest, om alle tegenspraak te weerleggen, zoodat de popen het spoedig tegen hem moesten afleggen.

't Leek hun daarom gewenscht toe dien vreemdeling uit hun midden weg te krijgen. Een voorwendsel was spoedig gevonden en een aanklacht wegens versterking van het godsdienstig samenleven werd bij den naastbijzijnden bevelvoerende officier ingediend, die een tweetal zijner officieren opdroeg een onderzoek naar een en ander in te stellen.

HOOFDSTUK III.

Nadat de beide officieren den nacht hadden doorgebracht in de kamer van den boer, bij wien ze waren afgestapt, had den volgenden morgen het onderzoek naar de geuite beschuldiging plaats. De beide officieren waren spoedig overtuigd, dat de Deutsche vreemdeling niet anders dan voor zijn overtuiging was uitgekomen, zoodat de schuld geheel aan de popen lag, die in hun dweepzucht een beschuldiging hadden ingediend, die eigenlijk valsch was.

„Gij kunt mij gelooven, heer officier,” had onze koopman gezegd, „dat ik nimmer iets heb gesproken, dat beleedigend was voor uw kerk. Alleen heb ik gezegd, dat nòch eenig mensch, nòch eenige kerk ons kan zalig maken van onze zonden, want dat het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, ons reinigt van àl onze zonden. Die leer nu schijnt een doorn in het oog der popen te zijn, waarbij nog komt, dat er tusschen hen en mij verschil van meening was omtrent den huidigen oorlog.”

„Daar weten die priesters nog minder van,” liet een der officieren zich ontvallen.

„Welnu, dan blijkt daaruit volkomen, dat mijn meening eerder geloofwaardiger is dan de hunne.”

Geruimen tijd hielden de officieren nu met elkander een gesprek in hun taal, waarin ze tot de slotsom kwamen, dat ze hun bevelhebber konden meedeelen,

dat de popen een valsche beschuldiging hadden geuit, zoodat de hoogere Russische geestelijkheid hen daarover maar moest onderhouden.

't Is te begrijpen, dat deze uitspraak lang niet was naar den zin der popen. Stilzwijgend hadden zij de terechtwijzing van den oudsten officier aangehoord, want geen van allen voelden moed een Russisch officier tegen te spreken, nog minder, nu hun toeleg was mislukt.

Doch deze gebeurtenis was voor onzen koopman een welkome gelegenheid om, bij tijd en wijle, in zijn kring te spreken van Hem, Die gekomen is om te zoeken en te zaligen, wat verloren is.

Wie niet minder op den Duitschen koopman gebeten was, dat was de oudste zoon van den boer, bij wien de ander was ingekwartierd.

Deze woonde een eind verderop bij de rivier, waar hij een eigen bedrijf bezat. Dom en onontwikkeld als hij was, geloofde hij met hart en ziel wat de popen hem hadden geleerd. Met open mond had hij hun verhalen over de „behaarde duivels” aangehoord, zoodat hij wel wat ontnuchterd was, toen hij bemerkte, dat de Duitse burgers er lang niet zoo kwaad uitzagen als hem was afgeschilderd. Dat nam niet weg: ze kwamen uit een land, waarmede „Vadertje” in oorlog was; ze waren dus zijn vijanden. Hoe gaarne had hij meegestreden in de rij der dappere soldaten, die zich om de vanen van het „heilige” Rusland hadden geschaard, om den strijd tegen de vijanden aan te binden. Maar een manke voet had hem dat „voorrecht” ont-nomen, zoodat hij zich moest vergenoegen met de ge-

beurtenissen aan te hooren, die de popen nu en dan vertelden of . . . verdraaiden.

Bovendien was die koopman nog een vijand van hun leer, die hij zelf met hart en ziel aanhing.

Er kon geen godsdienstig feest geschieden, geen bedevaart kon er plaats vinden, of onze jonge boer was een van de eersten om mee te doen, meenende daarmee een bijzonder goed werk te verrichten, waarmee zijn zaligheid volkomen te bereiken was.

Zoo was hij dan ook te vinden geweest onder de feestvierende schare, die de beide officieren op hun weg was achterop gereden. De popen hadden een bedevaart ondernomen naar een naburige plaats en aldaar den zegen afgevraagd over de Russische wapenen, waardoor de Deutsche troepenmacht als met één slag zou zijn verpletterd.

Volgaarne had de dweepzieke jonge boer aan die bedevaart deelgenomen en was dien avond van den tocht teruggekeerd met de vaste zekerheid, dat de Maagd hen zou verhooren tot eer der Kerk en tot grootheid van den Czaar.

Toen hij den volgenden middag vernam, dat de Deutsche koopman was in het gelijk gesteld en de popen bovendien nog een terechtwijzing hadden moeten ontvangen, kende zijn woede geen grenzen en hij begon te gelooven, dat die Deutsche koopman met allerlei kunsten de officieren had om den tuin geleid.

Den ganschen middag verkeerde hij in een gemelijke stemming, die zich onwillekeurig wreekte op zijn huisgezin.

„Kom, Alex,” zei hij eindelijk tot zijn twaalf-

jarigen zoon, „laten we samen een tocht met de slede maken. „Misschien knap ik dan wat op,” zei hij vervolgens fluisterend tot zich zelf.

De knaap was spoedig bereid met zijn vader mee te gaan; de paarden werden uit den stal gehaald en voor de slee gespannen, waarna het spoedig welgemoed voorwaarts ging.

Met krachtige hand stuurde de jonge boer de paarden den bergkam over en onze beide reizigers genoten van de frissche lucht en den heerlijken tocht. Onderwijl Alex zijn vader het een en ander vertelde, zat deze stilzwijgend toe te luisteren.

Zooeven waren beiden een der popen voorbijgesneld, die waarschijnlijk naar het dorp terugkeerde; de aanblik van den priester bracht den jongen boer van zelf weer op de plaats gehad hebbende gebeurtenis, waardoor hij weer in een knorrige stemming kwam. En als hij straks denkt, dat de popen weldra van de hoogere geestelijkheid eveneens een terechtwijzing zullen moeten aanhooren, dan raakt zijn bloed aan het koken; plotseling geeft hij, meer in gedachten dan uit noodzakelijkheid, den beiden paarden een ferm zweepslag, die zóó krachtig aankomt, dat de dieren beginnen te steigeren en weldra met toomlooze vaart voortsnelden.

Te vergeefs tracht de jonge boer, die nu tot bezinning komt, de paarden hun gewonen gang te laten krijgen; ze blijven voortvliegen en, als straks de teugels al te strak worden aangetrokken, dan breken de leidsels eensklaps los, zoodat de jonge boer de macht over zijn paarden kwijt is. Zelf moet hij zich stevig

vasthouden aan het houtwerk van de slee, wil hij geen gevaar loopen er uit geslingerd te worden, terwijl Alex, rillend van angst, zich aan zijn vader vastklemt.

„O, vader, de paarden zijn op hol!” kreet hij uit en verborg zijn hoofd aan zijns vaders borst, om maar niet het gevaar te zien, dat beiden tegemoet vlogen.

HOOFDSTUK IV.

De Duitsche bannelingen verrichtten, om den tijd, dien ze in Rusland doorbrachten, niet in ledigheid te laten voorbijgaan, verschillende lichte werkzaamheden, wat aan hun eentonig bestaan eenige afwisseling bood.

Dien middag, waarop Alex en zijn vader een slede-tocht hadden ondernomen, was onze Duitsche koopman met nog eenige anderen naar het naastbijzijnde dorp geweest en keerde tegen het vallen van den avond weer terug naar de plaats zijner ballingschap.

In gedachten verzonken loopt hij nu den bergkam af in de richting van het dorp Knjalitsja, en overdenkt bij zich zelve den toestand, waarin hij sinds een drietal jaren verkeert. Wat voor nut verricht hij hier in dit oord, gescheiden van vrouw en kinderen? Hoe zouden zijn dierbaren het maken in zijn vaderland, hetwelk hij door den oorlogstoestand niet betreden kan? Wanneer zal aan dezen oorlog, die ontketend is door eerzucht en heerschezucht, een einde komen?

Zoo loopt hij te mijmeren, als hij plotseling wordt opgeschrikt door een onregelmatig paardengetrappel. Tot zijn schrik bemerkt hij in de verte een slede, waarvan de paarden in razende vaart hem tegemoet snellen.

Oogenblikkelijk krijgt hij zijn tegenwoordigheid van geest terug. Snel trekt hij zijn jas uit en als de hollende paarden hem op eenige meters afstand genaderd zijn, dan springt onze koopman ijlings op en zwaait

met zijn jas naar de dieren, die nu verschrikt een steigerende houding aannemen, waardoor de slede omslaat en de beide inzittenden er worden uitgeslingerd.

Het schijnt, dat door het steigeren de paarden wat tot bedaren zijn gekomen, want na eenige oogenblikken blijven ze stilstaan, als hadden ze berouw, over hetgeen ze hebben aangericht.

Intusschen was onze koopman naar de beide reizigers gesnelde om hulp te bieden. Alex bleek er zonder eenig letsel te zijn afgekomen, doch zijn vader had een gapende wonde aan het hoofd. Snel wikkelde de banneling zijn zakdoek in de sneeuw en knielde daarna bij den Russischen boer neer, die bewusteloos op den grond lag uitgestrekt. Voorzichtig werd het bloed van zijn gelaat gewischt, waarna de zakdoek stevig om zijn hoofd gebonden werd om het bloeden wat tegen te houden.

„O, vader, o, vader,” jammerde Alex, toen hij zijn vader doodsbleek op den grond zag liggen.

„Houd je maar stil, mijn jongen,” troostte nu de banneling hem, want deze kon zich nog al tamelijk in de Russische taal uitdrukken, „met Gods hulp zullen wij je vader thuis brengen, en wordt hij weer beter.”

De slee was spoedig weer overeind gezet, doch het kostte onzen koopman geweldige inspanning Alex's vader daarin te krijgen. Eindelijk was ook dit gelukt, waarna Alex naast zijn vader ging zitten. Voorzichtig leidde de banneling de paarden bij den teugel den bergkam af, zoodat het geen half uur duurde, of het dorp, waar zij woonden, was bereikt.

Alex wees, waar het huis zijner ouders stond en

langzaam gleeed de slee door de dorpsstraat, om eenige oogenblikken later de plaats der bestemming te bereiken.

Doodelijk verschrikt had Alex's moeder een paar minuten later het een en ander aangehoord. Reeds meende ze, dat haar man een ongeluk zou zijn overkomen, dat een doodelijken afloop ten gevolge zou

hebben, als op dit oogenblik haar man de oogen opent en tot bewustzijn terugkeert.

Door beiden geholpen, onderwijl Alex bij de paarden bleef, kon de jonge boer zijn blokhuis binnenloopen, waar hij uitgeput op een bank neerviel.

De wonde werd nu opnieuw gewasschen en gezuiverd, een helder witte doek werd om het hoofd

gespannen, waarna het zich liet aanzien, dat binnen niet al te langen tijd de wonde zou zijn genezen.

Toen de jonge boer eenige oogenblikken later wel verzorgd te bed lag, zei hij geroerd tot den banneling: „Gij hebt.... mij het leven.... gered...”

„Kom, kom, dat is wel wat al te bout gesproken,” gaf de banneling ten antwoord. „Uw leven is in Gods hand. Ik deed alleen, wat ik kon om de hollende paarden tot stilstand te brengen.”

„En toch hebben wij beiden.... mijn zoon en ik.... ons leven aan u te danken,” hernam de jonge boer.

„Gij hebt mij en Alex.... als het ware van den dood bevrijd.... en ik haatte u nog wel!”

„Mij haten?” vroeg nu de banneling verwonderd, „ik kende u voorheen ternauwernood.”

„Ik haatte u.... omdat de popen gisteren van den officier.... een terechtwijzing hebben ontvangen. Zij zijn.... onze leermeesters en priesters onzer Kerk. En gij zijt.... een vijand van onze leer en een vijand.... van ons volk.... dat met uw land in oorlog is. Daarom haatte ik u!”

„Kom, kom,” hernam nu de banneling, „dat was verkeerd van u. Dat ons land met uw land in oorlog is, moet ge niet aan de beide volkeren wijten, maar aan de verschillende machthebbers, die in hun dwaasheid en blindheid dezen oorlog hebben uitgelokt, gedreven door eerezucht en heerschzucht. Bovendien: we mogen niet met elkander in twist en tweedracht leven. Toen onze Heere Jezus Christus, Die door Zijn vergoten bloed een volkomen verzoening heeft teweeggebracht, op aarde was, heeft Hij gezegd: „Hebt elkander lief!”

En wanneer de leidende Staatslieden zich ook deze woorden voor gezegd hielden, wanneer ook hùn daden beheerscht werden door de liefde van Christus, dan zou deze gruwlijke oorlog niet zijn ontketend en niet zoo ontzettend veel ellende hebben teweeggebracht. En daarom zal God in het gericht treden met hen, die dezen oorlog hebben uitgelokt, wie het ook zij!"

Een oogenblik was het stil in het vertrek, waarna de banneling zei: „Kom, ge doet nu het beste, wat te gaan slapen, dan komt uw hoofd eveneens tot rust. Ik hoop morgenochtend even aan te komen en te hooren, hoe het met u is."

„Vraagt u dan aan vader.... of hij met u meekomt," verzocht de jonge boer, die intusschen tot inzicht was gekomen, dat die vreemdeling een geheel anderen aard bezat, dan hij zich had voorgesteld.

„Wie is uw vader?" vroeg de koopman.

„Wel, u woont bij hem in," antwoordde de jonge boer met een flauwen glimlach.

„Och!" riep nu de banneling verwonderd uit, „nu, dat is een bijzondere besturing des Heeren. Nu, ik zal mijn boodschap overbrengen. God zegene u!"

Na nog Alex behulpzaam te zijn geweest met het stallen der paarden en het bergen van de slee, nam onze koopman, die zich als een barmhartige Samaritaan gedragen had, met een handdruk van ons drietal afscheid, dat hij, ten prooi aan allerlei gewaarwordingen, nu achterliet.

„Vrouw, wat heb ik dien vreemdeling.... toch altijd verkeerd beoordeeld. Zóó doen en spreken geen vijanden van ons volk. Ik begin nu te gelooven.... dat de

popen ons maar wat hebben wijs gemaakt. En wat sprak hij rustig over zijn leer. Zou het tóch waar zijn, wat hij vroeger verteld heeft, dat de Kerk en de popen ons niet kunnen zalig maken?"

„Misschien wel, manlief," antwoordde zijne vrouw. „In ieder geval: hij heeft bewezen, dat hij met de vijanden van zijn volk geen onderscheid maakt, wanneer deze in nood verkeereren."

„Nu, ik hoop, dat de oorlog maar gauw mag zijn afgelopen en dat hij naar zijn land mag terugkeeren. Hij verdient dat alleen aan wat hij aan ons bewezen heeft."

Geruimen tijd was de banneling nog het onderwerp van hun gesprek, terwijl bovendien een zwakke lichtstraal in hun harten scheen omtrent hun zaligheid, buiten de Kerk en popen om.

HOOFDSTUK V.

Eenige maanden later was het dorp in rep en roer. Eerst onzeker, toen met meer juistheid was er een heugelijk bericht gekomen: de oorlog tusschen Duitschland en Rusland was afgelopen. Vage berichten waren bovendien gehoord dat „Vadertje” in het begin van den oorlog door zijn staatslieden was om den tuin geleid en bedrogen en nu zelf was gevangen genomen. Maar dit stond vast: de oorlog tusschen deze beide rijken was uit en, wat voor de bannelingen niet minder heugelijk was om aan te hooren: het uur der bevrijding was ook voor hen geslagen!

Zooeven waren eenige officieren het dorp binnen gereden en hadden aan de Duitschers meegedeeld, dat ze er op moesten rekenen, binnen eenige dagen het dorp te verlaten, om naar hun land en vaderstad te kunnen terugkeeren.

De ballingen van Babel hebben zeker niet verrukter staan kijken, toen zij naar Jeruzalem mochten terugkeeren als deze Duitschers, die nu, als in een droom, die tijding hadden aangehoord. Weldra klonken allerwege jubelkreten in het rond en bij velen stonden de tranen in de oogen.

En zelfs de dorpingen deelden mee in de algemeene vreugde. Sinds de gebeurtenis met dien jongen boer en zijn zoon, die door den Duitschen vreemdeling van een wissen dood waren gered, had er jegens de

bannelingen in hun harten een algemeene ommekeer plaats gevonden. Reeds voor dat het bekend was, dat de oorlog was afgelopen, was er een merkbare verzoening gekomen tusschen de Duitschers en de Russen, die in hun onwetendheid vroeger maar alles hadden geloofd, wat hun werd voorverteld. En wanneer zelfs de popen zich niet ontzagen om hun dorpelingen onwaarheden te verkondigen, dan zou het eveneens niet ondenkbaar zijn, dat „Vadertje” eveneens was bedrogen door zijn staatslieden en nu zelf gevangen was genomen. Nu, de tijd zou het wel verder uitbrengen, de waarheid zou leugen en bedrog wel openbaar maken.

Het is te begrijpen, dat ook onze koopman deelde in de algemeene vreugde. Ook zijn hart hunkerde naar de zijnen, die hij in geen viertal jaren gezien had.

Neen, hij gevoelde het nu ook, dat hij hier niet te vergeefs vertoefd had. Het was hem gegaan als Filippus, die gezonden werd naar een plaats, „die woest was”, om aldaar het Evangelie te verkondigen aan een doortrekkenden kamerling, in dienst bij de Koningin der Mooren, waardoor deze, na gedoopt te zijn, met vreugde in het harte kon doorreizen naar zijn land, om aldaar te verkondigen van Jezus Christus en te getuigen van het heil, dat in Hem is.

Zoo was ook hij dan in Gods hand geweest een instrument, om den jongen boer en diens zoon van een wissen dood te redden, hem te vertellen van de leer van Jezus Christus, waardoor, o wonder Gods, tusschen dorpelingen en bannelingen, tusschen twee „vijandige” volkeren, een verzoening was tot stand gekomen.

De dag van vertrek leek voor de Duitsche ballingen wel een feestdag te zijn. Een groot aantal sleden zou het gezelschap voeren naar het dichtstbijzijnde spoorwegstation, vanwaar de heerlijke terugreis naar Duitschland zou plaats vinden.

Toen de stoet zich had in beweging gesteld, werden

de Duitschers vroolijk door de Russen toegewuifd en hun een welgemeend „Vaarwel!” toegeroepen, niet het minst onzen koopman, die in veler harten een lichtstraal had geworpen voor hun eeuwig behoud.

Geroerd had de jonge boer hem nog eenmaal de hand gedrukt en tot hem gezegd:

